

MAKTABLARDA TASVIRIY SAN'AT TO'GARAK MASHG'ULOTLARIDA O'QUVCHILARNI ZAMONAVIY INNOVATSION BILIMLARGA O'RGATISH

Djabbarova Nargiza Bakitovna

Navoiy Davlat Universiteti

“Tasviriy san’at” – magistratura ta’lim yo’nalishi

1-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15104611>

ARTICLE INFO

Received: 11th March 2025

Accepted: 18th March 2025

Published: 29th March 2025

KEYWORDS

sinfdan tashqari darslar, ko'nikma va qiziqishlarini rivojlantirish, norasmiy muloqot, yangi texnologiyalarni joriy etish, raqamli mediani tasviriy san'at darslariga qo'shish.

ABSTRACT

Mazkur maqola maktablarda tasviriy san'at to'garak mashg'ulotlarida o'quvchilarni zamonaviy innovatsion bilimlar bilan tanishtirishning ahamiyatiga bag'ishlangan. O'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, san'atga bo'lgan qiziqishlarini oshirish va zamonaviy texnologiyalarni o'rgatish orqali ularga yangi bilimlar berish maqsad qilingan. Maqolada innovatsion o'quv metodlari, raqamli tasviriy san'at dasturlari, 3D modellashtirish va grafik dizayn kabi zamonaviy vositalardan foydalanish hamda interfaol o'qitish yondashuvlari muhokama qilinadi. O'quvchilarni san'at sohasidagi eng yangi tendensiyalar va texnologiyalar bilan tanishtirish, ularni nafaqat an'anaviy, balki raqamli san'at va dizayn sohasida ham ko'nikmalarni rivojlantirishga undaydi. Maqola, o'qituvchilar va pedagoglar uchun tasviriy san'at to'garaklarini samarali tashkil qilishda yordam beruvchi amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

Kirish

Bugungi kunda o'quvchilar orasida shunday fikrlaydiganlar soni ko'pchilikni tashkil qiladi, bu ham bo'lsa – asosiy dars mashg'ulotlaridan tashqarida o'qishni va ko'proq bilim olishni xoxlashlari. Demak, sinfdan tashqari darslar – bu namunaviy o'quv rejasidan tashqari o'tkaziladigan va ta'lim jarayonini to'ldirishga mo'ljallangan mashg'ulotlardir. Bu mashg'ulotlar o'quvchi shaxsining turli jihatlarini, ko'nikma va qiziqishlarini rivojlantirishga, ularning umumiy o'sishiga va o'rganishiga amaliy tajribasiga hissa qo'shishga qaratilganligi bilan ahamiyatlidir.

Sinfdan tashqari mashg'ulotlar – oquvchilarning shaxsiyatini, ularning maqsad vazifalari mazmuni va shakllarini rivojlantirishga yordam beradi, shu bilan birga o'qituvchilar bilan norasmiy muloqotga yordam beradi, ularning ichki imkoniyatlarini ochib beradi. Shuningdek, sinfdan tashqari tasviriy san'at darslari o'quvchilarga an'anaviy sinfdan tashqarida turli muhitda san'at bilan shug'ullanish uchun noyob imkoniyatlar yaratib berishda katta imkoniyatlarga ega. Ushbu darslar o'quvchilarda ijodkorlikni, tanqidiy fikrlashni va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirishi, bu esa san'at ta'limiga yanada yaxlit yondashish lozimligini ko'rsatadi.

Ishtirok etish va ijodkorlik – ochiq havoda, tashqarida, masalan, maktab bog'larida yoki mahalliy sharoitlarda tasviriy san'at darslarini o'tkazish o'quvchilarning faolroq bo'lishiga va tasviriy faoliyatlarida ijodkorlikni oshirishga erishiladi. Bunday joylarda mashg'ulotlarni olib borilishi an'anaviy sinf xonalaridan tashqari tadqiqot va ko'rgazmalar uchun qulay zamin yaratadi.

Hozirgi kunda sinfdan tashqari darslarni yangi innovatsiyalar bilan takomillashtirish borasida qator ishlar olib borilayotgan bo'lsa-da, texnologiya va zamonaviy vositalardan foydalana olmaslik kabi muammolar hamon mavjud bo'lib, ular ijodiy jarayonni cheklab qo'yimoqda. Texnologiya o'qitish va o'rganish tajribasini oshirishi mumkin bo'lsa-da, uni san'at darslarida qo'llash ko'pincha turli omillar, masalan, resurslarning etishmasligi, etarli darajada tayyorgarlik va o'zgarishlarga qarshilik kabi jiddiy to'siqlarga duch keladi. Ko'pgina tasviriy san'at o'qituvchilari raqamli mediani tasviriy san'at darslariga qo'shishga shubha bilan qarashadi, chunki bu rasm chizish va rasm chizish kabi an'anaviy san'at amaliyotiga putur etkazishi mumkin deb hisoblashadi.

Maktabdan keyingi san'at dasturini o'rgangan Nensi Lempning tadqiqotini misol qilib keltiraman. Maktabdan keyingi san'at dasturlari bolalarga turli xil imtiyozlarni taklif qiladi, ammo amalga oshirishda qiyinchiliklarga duch keladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Tayvanda ota-onalar san'at mutaxassisleri bolalar rasmlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va o'qituvchi va o'quvchilar tomonidan boshqariladigan kombinatsiyalangan usullarni afzal ko'rishadi. Ushbu dasturlar tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini yaxshilashi mumkin, bu shahardagi boshlang'ich maktab o'quvchilarining tanqidiy fikrlash ballarida statistik jihatdan sezilarli yaxshilanishlarni ko'rsatadigan tadqiqotda ko'rsatilgan. Ushbu mavzu bo'yicha tadqiqotchining aytishicha, yangi texnologiyalarni joriy etish o'quvchining ish qobiliyatiga yaxshi ta'sir qiladi va agar o'quvchi rasm chizish uchun barcha jihozlar bilan qurollangan bo'lsa, u o'zini ishonchli his qiladi. Tahlil davomida biz sinfdan tashqari darslarni o'rganishning ko'p jihatlarida yordam berishini aniqladik.

Tasviriy san'at o'qituvchilari o'quvchilarning kundalik hayoti bilan bog'laydigan moslashtirilgan o'quv tajribalarini loyihalash orqali o'rganish tajribasini oshirishlari lozim. Qulay o'quv muhitini ta'minlash va o'quvchilarga o'zlarining ijodiy tanlovlarini qilish erkinligini ta'minlash orqali o'qituvchilar o'quvchilarning tasviriy san'at asarlarida muhim shaxsiy ifoda va innovatsiyalarni osonlashtirishi kerak. Roberts (1997) kabi shaxsiy hikoyani o'rganish modellaridan foydalanish o'qituvchilarga maktabdan keyingi badiiy loyihalar uchun samarali o'qitish strategiyalarini ishlab chiqishda yordam berishi mumkin. Erkin tanlov o'rganish va ma'no yaratish Maktabdan keyingi badiiy loyihalar erkin tanlovni o'rganishni rag'batlantiradigan turli xil va ochiq kontekstlarni taklif qiladi. Bunday turdagi o'quv muhiti o'quvchilarga yangi ma'nolarni yaratish va ma'lumotlarni o'zlari uchun shaxsan mos keladigan tarzda sintez qilish imkonini beradi. Ushbu jarayon orqali o'quvchilar ma'no yaratish, ma'lumotni sintez qilish va bilimlarni qayta qurish bilan shug'ullanadilar, bu esa muhim va innovatsion san'at asarlarini yaratishga olib keladi.

Maktabdan tashqari to'garak mashg'ulotlarida tasviriy san'at darslarida innovatsiyalar yo'qligi muammosi e'tibor va yechimni talab qiluvchi bir qancha jihatlariga ega. Maktab ta'lim muassasalaridan tashqarida, masalan, to'garaklar, yoki mustaqil ta'limlarda o'quvchilar ko'pincha tasviriy san'atning zamonaviy uslub va texnologiyalarini o'zlashtirish imkoniyatlari cheklangan. Bu bir qator sabablarga bog'liq cheklangan resurslar, ijodiy markazlar, tasviriy san'at studiyalari yoki klublar kabi ko'plab no o'quv muassasalarida zamonaviy texnologiyalar (masalan, grafik planshetlar, 3D-printerlar, raqamli chizmachilik dasturlari) va materiallarni sotib olish uchun etarli mablag' yo'q, bu esa ularni cheklaydi.

Shuningdek, sohaga oid malakali o'qituvchilarning etishmasligi. Maktabdan tashqari to'garak mashg'ulotlarida tasviriy san'atni o'qitish ko'pincha tasviriy san'at yoki ta'lim texnologiyasining so'nggi tendentsiyalari bo'yicha maxsus bilimga ega bo'lmagan nomutaxassislar tomonidan amalga oshirilayotgan holatlarining mavjudligi. Bu raqamli

tasviriy san'at, multimedia texnologiyalaridan foydalanish yoki fanlararo loyihalarni yaratish kabi yangi yondashuvlarni joriy etishni qiyinlashtiradi. Innovatsion dasturlarning etishmasligi. Maktabdan tashqarida ko'pincha eskirgan o'quv dasturlari va rasm chizish kabi an'anaviy tasviriy san'at turlariga qaratilgan o'qitish usullari qo'llaniladi.

Maktabdan tashqari to'garak mashg'ulotlarida tasviriy san'at darslarida innovatsiyalarning etishmasligini bartaraf etishda bir nechta omillarni hisobga olish muhimdir:

Birinchidan, o'quv jarayonini yanada dinamik va qiziqarli qilish uchun raqamli san'at, virtual galereyalar va 3D modellashtirish kabi zamonaviy texnologiyalarni birlashtirish zarur;

Ikkinchidan, fanlararo loyihalar, rassomlar bilan hamkorlik qilish, ko'rgazmalarda ishtirok etish orqali o'quvchilar ijodiyotini rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, tanqidiy fikrlash va san'at asarlarini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, tasviriy san'at olamidagi dolzarb tendentsiyalarni muhokama qilishga arziydi.

Bundan tashqari, ta'lim muassasalari tomonidan qo'llab-quvvatlash, shuningdek, onlayn kurslar va mustaqil o'quv platformalaridan foydalanish ixtisoslashtirilgan kurslar yoki seminarlarga qatnasha olmaydigan o'quvchilar uchun innovatsion usullar va materiallardan foydalanish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida aytish mumkin-ki, maktablarda tasviriy san'at to'garak mashg'ulotlarida o'quvchilarga zamonaviy innovatsion bilimlarni o'rgatish nafaqat ularning ijodiy salohiyatini oshiradi, balki ular uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar, raqamli san'at va grafik dizayn kabi sohalarda bilim olish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularni bugungi kunda talab qilinadigan ko'nikmalar bilan ta'minlaydi. Innovatsion o'qitish usullari va interfaol mashg'ulotlar orqali o'quvchilar nafaqat o'zlarining ijodiy ifodalarini, balki zamonaviy texnologiyalar yordamida o'z g'oyalarini amalga oshirish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Shuningdek, bu yondashuvlar, san'atni yanada qiziqarli va interaktiv qilishga yordam beradi, shuningdek, o'quvchilarning ilg'or bilimlar olishlariga imkon yaratadi. Maktablarda tasviriy san'at to'garaklarini tashkil etishda zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilish, san'at sohasida o'zgarishlarga mos ravishda, yoshlarni yangi va innovatsion fikrlash tarziga o'rgatishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar:

1. Sulaymonov A., Abdullayev N. Tasviriy san'at. 7-sinf o'quvchilari uchun darslik. – T.: G'afur G'ulom nomidagi NMIU, 2014. – 80 b.
2. Hasanov R. Maktabda tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – T.: "Fan", 2004. – 106 b.
3. Шавдилов С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B10. – С. 192-198.
5. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1.
6. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
7. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 587. – С. 02016.
8. Shovdirov S. A. TASVIRIY SAN'ATNI O 'QITISHDA O 'QUVCHILARNING SOHAGA OID O 'QUV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
9. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing, 2025. – Т. 3268. – №. 1.

10. Шавдиров С. А. ОСОБЕННОСТИ ПОДБОРА ЦВЕТА В ОБУЧЕНИИ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
11. Shovdirov S. A. TEACHING STUDENTS TO LOGICAL AND ABSTRACT THINKING IN THE FORMATION OF COMPETENCES ABOUT PICTURE LITERACY //JOURNAL OF ARTS AND HUMANITIES. – 2023. – Т. 6. – №. 5. – С. 40-44.
12. Sulaymonov A., Shovdirov S. UMUMINSONIY VA MILLIY BADIY QADRIYATLAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA TASVIRIY SAN'AT TA'LIMI SIFATINI OSHIRISH //Inter education & global study. – 2023. – №. 4. – С. 8-11.
13. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.
14. Guljamol M. SEMANTICS OF PATTERNS IN CARVINGS IN TRADITIONAL APPLIED ART AND THEIR SYMBOLIC AND EXPRESSIVE FEATURES //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 191-197
15. Xamidova G.X. CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHDA GRAFIK DASTURLARDAN FOYDALANISH VA METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 34-44.
16. Абдуллаев С. Ф. Восточная миниатюра в системе высшего художественно-педагогического образования //Москва: СФ Абдуллаев. – 1996.
17. Абдуллаев С. Ф. Формы организации самостоятельного образования студентов направления изобразительное искусство и инженерная графика //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 271-273.
18. Абдуллаев С. Ф. Муродова Муясар Хикматовна Методические особенности методов обучения рисованию по памяти и представлению //Universum: общественные науки. – 2022. – №. 2. – С. 81.
19. Абдуллаев С. Ф., Козимова М. А. ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦИАЛА СТУДЕНТОВ НАПРАВЛЕНИЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СРЕДСТВАМИ НАРОДНО-ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА //Экономика и социум. – 2023. – №. 12 (115)-2. – С. 650-656.
20. Shovdirov S. A. TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA O 'QUVCHILARNING O 'QUV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK TALABLARI //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. Special Issue 13. – С. 527-533.